

ارزیابی خصوصیات رویشی و زایشی شماری از ارقام گلابی (*Pyrus communis*) بومی ایران بر اساس دستورالعمل DUS

فرناز تهذیبی حق (۱)، حمید عبداللهی (۲) و ناصر بوذری (۲)

۱- دانشکده کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، ۲- بخش تحقیقات باغبانی، موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر

چکیده

کشور ما از مراکز اصلی تنوع گونه گلابی در جهان است. از میان ژرم پلاسما وحشی، ارقام محلی و بومی متعددی در مناطق کشور مورد استفاده قرار گرفته و تجاری شده اند. موسسه اصلاح و تهیه نهال و بذر در کلکسیون های ملی گلابی دارای قریب به ۱۰۰ رقم می باشد که از این بین ۴۰ رقم آن ارقام بومی هستند. در این تحقیق به منظور استفاده این مواد در برنامه های اصلاحی و ثبت ارقام، برای اولین بار ۶ رقم مهم بومی تجاری بر اساس دستورالعمل DUS ارزیابی شدند. مجموعاً ۵۵ صفت روی کل درخت، بخش های رویشی و زایشی بررسی شد. از میان ارقام رقم دمکج کوچک ترین و زودرس ترین و محمد علی بزرگ ترین و دیررس ترین میوه را داشتند. فرم درخت در دو رقم محمدعلی و سیف کشیده و در سایرین نیمه افراشته بودند. ارقام شاهک، شاه میوه و فلسطینی به ناهنجاری قهوه ای شدن درونی میوه حساس بودند. حساسیت به آتشک در ارقام شاهک و فلسطینی بیشترین مقدار، سپس به ترتیب ارقام محمدعلی، سیف و دمکج حساسیت کمتری داشتند. بطور کلی صفات کلیدی دستورالعمل DUS به خوبی قادر به تمایز ارقام بودند. برخی از ارقام که تاکنون کمتر مورد توجه در کشت های وسیع قرار گرفته است به لحاظ کیفیت میوه قابل استفاده در باغات بطور گسترده تری می باشند.

مقدمه

درخت گلابی از خانواده گلسرخیان می باشد. از جمله مشخصات این میوه تنوع اندازه، طعم و خصوصیات ظاهری آن است (عبداللهی، ۱۳۸۵). سطح زیر کشت این محصول در جهان حدود ۱/۵ میلیون هکتار می باشد. اولین تحقیق در مورد ارقام گلابی در کشور در سال ۱۳۳۳ با مطالعه شماری از صفات روی ارقام داخلی و خارجی انجام شد (منیعی، ۱۳۷۳). سپس بررسی مقدماتی در مورد صفات مهم ۶۰ رقم گلابی توسط عاطفی (۱۳۶۹) تعقیب شد. داوودی (۱۳۷۷) به ارزیابی مقاومت به آتشک ۴۰ رقم گلابی بومی و وارداتی اقدام کرد. هدف این تحقیق ارزیابی دقیق خصوصیات رویشی و زایشی مهمترین ارقام بومی گلابی کشور بطور تفصیلی و دقیق بر اساس دستورالعمل ملی ثبت ارقام گلابی (DUS) می باشد.

مواد و روش ها

این تحقیق در کلکسیون گلابی بخش تحقیقات باغبانی موسسه اصلاح و تهیه نهال و بذر انجام شد. ارقام مورد بررسی ۶ رقم گلابی بومی بودند (جدول ۱). صفات بر اساس دیسکریپتور ملی گلابی (DUS) و با در نظر گرفتن اولویت

زمانی بررسی و یادداشت برداری در ۳ تکرار و ۱۰ نمونه در تکرار انجام شد. صفات مهم، شامل ۵۵ صفت در بر گیرنده ۳۰ صفت مورفولوژیکی درخت و ۲۵ صفت میوه بودند.

نتایج و بحث

در بین ارقام گلابی مورد آزمایش رقم شاهک کوچکترین تاج و رقم دمکج بزرگ ترین تاج را داشتند. فرم تاج در دو رقم سیف تبریز و محمد علی ستونی یا کشیده و در سایر ارقام نیمه باز یا نیمه افراشته بودند (جدول ۱). شاخه دهی در رقم شاه میوه بیشترین و در رقم فلسطینی و دمکج کمترین مقدار بود. حساسیت به بیماری آتشک در رقم شاهک و فلسطینی بیشترین و در رقم دمکج کمترین مقدار بود. میوه های سه رقم شاه میوه، شاهک و فلسطینی بیشترین حساسیت به قهوه ای شدن درونی میوه را داشتند. از این نظر ارقام دمکج و سیف تبریز رده های بعدی حساسیت را به خود اختصاص دادند در حالی که رقم محمد علی حساسیت کمی به این عارضه فیزیولوژیک داشت. از نظر زمان رسیدن رقم دمکج با کوچکترین اندازه میوه، زودرس ترین و رقم محمد علی با بیشترین وزن دیررس ترین رقم بودند.

جدول ۱- مقایسه شماری از صفات ارزیابی شده ارقام گلابی.

Cultivars ارقام	Traits صفات											
	درخت: قدرت رشد		درخت: عادت رشد		پهنک برگ: نسبت طول به عرض	میوه: رنگ (رو)	میوه: حالت کاسبرگ ها	میوه: بافت گوشت)	میوه وزن			
	فرم های صفت	فراوان ی	فرم ها	فراوانی	نسبت	فرم ها	فراوانی	فرم ها	فراوانی	فرم ها	فراوانی	گرم
دمکج Domkaj	Weak	0%	Fastigiate	0%	1.7±0 .08	Orange	0%	Conver	0%	Fine	100%	45.2 ±2
	Mediu	0%	Upright	0%		Orange	0%	ging	0%	Mediu	0%	
	m	100%	Semi- upright	100%		red	100%	Erect	100%	m	0%	
	Strong	100%	Spreading	0%		Pink red	0%	Spreadi	0%	Coarse	0%	
سیف تبریز Seife tabriz	Weak	0%	Fastigiate	100%	1.4±0 .06	Orange	0%	Conver	70%	Fine	100%	46.9 ±2
	Mediu	50%	Upright	0%		Orange	100%	ging	30%	Mediu	0%	
	m	50%	Semi- upright	0%		red	0%	Erect	0%	m	0%	
	Strong	50%	Spreading	0%		Pink red	0%	Spreadi	0%	Coarse	0%	
شاهک Shahak	Weak	0%	Fastigiate	0%	1.6±0 .06	Orange	100%	Conver	0%	Fine	100%	130. 3±2
	Mediu	100%	Upright	0%		Orange	0%	ging	0%	Mediu	0%	
	m	0%	Semi- upright	100%		red	0%	Erect	0%	m	0%	
	Strong	0%	Spreading	0%		Pink red	0%	Spreadi	100%	Coarse	0%	
شاه میوه Shah miveh	Weak	0%	Fastigiate	0%	1.3±0 .03	Orange	100%	Conver	0%	Fine	100%	125. 4±2
	Mediu	0%	Upright	0%		Orange	0%	ging	0%	Mediu	0%	
	m	100%	Semi- upright	100%		red	0%	Erect	0%	m	0%	
	Strong	100%	Spreading	0%		Pink red	0%	Spreadi	100%	Coarse	0%	
فلسطینی Felestini	Weak	0%	Fastigiate	0%	1.7±0 /06	Orange	0%	Conver	0%	Fine	0%	123. 7±5
	Mediu	0%	Upright	100%		Orange	100%	ging	100%	Mediu	100%	
	m	100%	Semi- upright	0%		red	0%	Erect	0%	m	0%	
	Strong	100%	Spreading	0%		Pink red	0%	Spreadi	0%	Coarse	0%	
محمد علی Mohamm ad ali	Weak	0%	Fastigiate	100%	1.6±0 .06	Orange	0%	Conver	100%	Fine	100%	383. 5±
	Mediu	50%	Upright	0%		Orange	100%	ging	0%	Mediu	0%	
	m	50%	Semi- upright	0%		red	0%	Erect	0%	m	0%	
	Strong	50%	Spreading	0%		Pink red	0%	Spreadi	0%	Coarse	0%	

Drooping

Dark red

منابع

- عبداللہی، ح. ۱۳۸۵، مروری بر وضعیت تولید گلابی در کشور. نشریه فنی موسسه اصلاح و تهیه نهال بذر. ۲۲۷ صفحه.
- منیعی، ع. ۱۳۷۳، گلابی و به و پرورش آنها. انتشارات فنی ایران. صفحه ۵۷.
- عاطفی، ج. ۱۳۶۹، بررسی های مقدماتی ارقام گلابی در ایران. نشریه فنی موسسه اصلاح و تهیه نهال بذر. ۵۲ صفحه.
- داوودی، ع. ۱۳۷۷، ارزیابی مقاومت ارقامی از سیب و گلابی به بیماری آتشک. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز. ۲۰۰ صفحه.

Evaluation of vegetative and reproductive characteristics of some Native Pear (*Pyrus communis*) Cultivars of Iran based on DUS Descriptor

Farnaz Tahzibi Hagh¹, Hamid Abdollahi², Nasser Bouzari²

1-Faculty of Agriculture, Islamic Azad University of Abhar; 2- Horticulture Research Department, Seed and Plant Improvement Institute

Abstract

Iran is one of the principal pear diversity centers in the world. From this wild germplasm many local or native cultivars have been commercialized. Seed and Plant Improvement Institute in national pear collections has about 100 cultivars, among them 40 cultivars are native. In this research characteristics of 6 most important native cultivars were evaluated based on DUS guideline, as totally 55 vegetative and reproductive traits were evaluated. Among evaluated cultivars, Domkaj produced the smallest fruit and was the most precocious, while Mohammad Ali produced the biggest and was the most late ripening ones. Tree form in two Mohammad Ali and Seif Tabriz was fastigiate, while other cultivars were semi-upright. Cultivars Shahak, Shah Miveh and Felestini were the most susceptible to browning and Mohammad Ali, Seif Tabriz and Domkaj was tolerant to this physiological disorder. Additionally, key characteristics of DUS guideline successfully could distinguish these cultivars. Results also demonstrated some of native cultivars that have not been significantly considered, has potential to be more commercialization.